

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน
กลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่*
POLITICAL PARTICIPATION OF ETHNIC PEOPLE IN GENERAL ELECTION
AT FANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

อิสริย์ วรกุลชัยศรี, อนุภูมิ โขวเกษม, สุรพล สุธะพรหม

Issare Worrakulchaisri, Anubhumi Sowkasem, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Amp-po@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน เลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือก จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ใช้แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน โดยการใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยสนับสนุน คือ 1. ด้านความสนใจทางการเมือง 2. ด้านอิทธิพลของสื่อ 3. ด้านประเพณีนิยม 4. ด้านนโยบายพรรคการเมือง และหลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 3. การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1. ด้านฉันทะ เพื่อสร้างความพอใจหรือเต็มใจในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ 2. ด้านวิริยะ เพื่อสร้างความพยายามในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในการเลือกตั้ง 3. ด้านจิตตะ เพื่อสร้างความสนใจในการเลือกตั้ง และ (4) ด้านวิมังสา เพื่อ

*Received August 25, 2023; Revised September 9, 2023; Accepted September 11, 2023

สร้างกระบวนการตรวจสอบพฤติกรรมคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การเลือกตั้งทั่วไป; กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the ethnic people's political participation. 2. To explore factors relating to the political participation of ethnic people and 3. To investigate the guidelines for applying Iddhipāda (the four paths of accomplishment) in the political participation of ethnic people in general election at Fang District, Chiang Mai Province. Use an integrated research method. The questions were collected from a sample of 259 people selected by random sampling. Key informants include those who participated in the general election. Six groups of people know and understand selection using questionnaires in quantitative research. Structured interviews in qualitative research are structured interviews. Descriptive statistics and inferential statistics were used, including frequency and percentage values. By using the Pearson correlation coefficient statistic. Use content analysis techniques.

Findings were found as follows: 1. The political participation of ethnic people in general elections was at a high level overall. 2. Factors supporting were: 1. political interest, 2. media influence, 3. tradition, 4. political party policy and Iddhipāda (the four paths of accomplishment) were correlated with ethnic people's political participation in the general election with a statistically significant value of 0.01 level, and 3. The guidelines for applying Iddhipāda in the political participation of ethnic people in general elections included the following: 1. Chanda, aspiration to increase willingness or contentment in researching; 2. Viriya, to increase effort in following up on election information, 3. Citta, thoughtfulness, to encourage the voters to be interested in the election, and 4. Vīmaṃsā, investigation, to create a process for assessing the qualities of each candidate and their political party.

Keywords: Political participation; General Election; Ethnic People

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง โดยการมีส่วนร่วมในรูปแบบเก่า ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง การทำงานในพรรคการเมือง การรณรงค์ทางการเมือง ส่วนในรูปแบบใหม่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีความคิดริเริ่มและมุ่งต่อนโยบาย การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดองค์กรกลุ่มและเสรีภาพทางประชาธิปไตยโดยตรง (Dalton, 2006) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้การเลือกตั้งเป็น “หน้าที่” ของประชาชนทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละระดับ ถ้าบุคคลใดละเลย เพิกเฉย หรือไม่ใช้สิทธิของตนเองอาจถูกตัดสิทธิหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงมีตามกฎหมาย (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2560) โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ทางตรง ได้แก่ การที่ประชาชนของรัฐทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ส่วนทางอ้อม เป็นการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศนั่นเอง (วิศาล ศรีมหาโร, 2556)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะแนวการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย (เชาณะ ไตรมาส, 2552) ดังนั้น การเลือกตั้ง จึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง ช่วยแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ตลอดจนด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย เป็นต้น (จันทร์านุช มหากาญจนะ, 2559)

ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบท และความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลวด บุรีกุล, 2548) ดังนั้น การเมืองจึงเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม (กรภพ ธิญญกรณ์ภูวดล และพินนกาลล์ ธีร์ก้านพลูกกลาง, 2563)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นกับประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งอาศัยในพื้นที่ราบสูง การเดินทาง

ไม่สะดวก หลายคนไม่เข้าใจภาษาไทย ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคคลภายนอก ทั้งยังประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงในที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย สัญชาติ ไปจนถึงปัญหาในเชิงวัฒนธรรมที่หลายกลุ่มชาติพันธุ์กำลังเผชิญกับความเสี่ยงที่ต้องสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาเริ่มสูญหายไปพร้อม ๆ กับความรู้และภูมิปัญญาของตน ความสามารถพึ่งพาตนเองก็ถูกลดทอนลงไป จนกลายเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐเท่านั้น (อภิรักษ์ ธรรมเสนา, 2564) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่” โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา อันเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวน 732 คน (งานทะเบียนราษฎร อำเภอดง, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฟาง จังหวัด เชียงใหม่ ที่มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตาม จำนวนที่ได้คำนวณไว้

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือก และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักพุทธธรรม จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 2. ชมรมกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 3 คน 3. ข้าราชการ จำนวน 2 คน 4. นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน และ 5. นักวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหา ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถาม เท่ากับ 0.8 – 1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้อง ภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.926

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมี โครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.8 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อดำเนินการดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือ นายอำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน และ เก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อ นัดหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการ กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง และหลักอิทธิบาท 4 และ 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.62) ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.52) และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.64) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และจากการสัมภาษณ์ พบว่า 1. ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน ได้นำออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เพราะต้องการรักษาสิทธิของตนเอง และแสดงออกเพื่อเรียกร้องให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง ได้แก่ จะตัดสินใจเลือก ส.ส. จากผู้ที่คุ้นเคยและไว้วางใจ เลือกผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ได้ และเลือกตามผู้นำ 3. ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ได้แก่ ใช้วิธีการบอกต่อหรือปากต่อปาก การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปรึกษาหารือกันเองในครอบครัว และสื่อต่าง ๆ และ 4. ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ได้แก่ ให้ความร่วมมือ มีความกระตือรือร้น ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยความเต็มใจ พุดจา หรือ และพยายามทำความเข้าใจขั้นตอนการเลือกตั้ง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบดังนี้

2.1 ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .666^{**}$)

2.2 หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R = .794^{**}$)

3. แนวทางการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบดังนี้

3.1 ควรส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ “ฉันทะ” เพื่อให้มี “ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น” ซึ่งจะก่อให้เกิดความพอใจหรือเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง

3.2 ควรส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ “วิริยะ” เพื่อให้มี “ความพากเพียรในสิ่งนั้น” ซึ่งจะก่อให้เกิดความพยายามในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในการเลือกตั้ง โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ

3.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ “จิตตะ” เพื่อให้มี “ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น” ซึ่งจะก่อให้เกิดความสนใจในการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างจริงจัง และไตร่ตรองนโยบายของพรรคการเมือง

3.4 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ “วิมังสา” เพื่อให้มี “ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น” ซึ่งจะก่อให้เกิดการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การพิจารณาไตร่ตรองนโยบายของพรรคการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. ด้านการไปใช้สิทธิของประชาชน 2. ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย 3. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง และ 4. ด้านการร่วมมรดกเลือกตั้ง แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้น ในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งมีผลมาจากสื่อประชาสัมพันธ์ที่กระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งทั่วไป จากผู้สมัครที่ลงพื้นที่ เพื่อแสดงวิสัยทัศน์และนำเสนอนโยบายของพรรคเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบกับ

ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนจากผู้นำชุมชนที่คอยให้คำแนะนำในเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไปอย่างแพร่หลาย ดังนั้นประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ จึงแสดงออกด้วยการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วไป เพื่อเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐที่เป็นประโยชน์แต่ตนและชุมชน จึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสวาท ฮาดถักดี (2565) เรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลโคกสี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ด้านการลงคะแนนเสียง และด้านการติดต่อในฐานะของพลเมือง ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า 1. ด้านการลงคะแนนเสียง ทำให้ประชาชนมีอำนาจเหนือผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นเบื้องต้นของขบวนการทางการเมืองของประชาชน 2. ด้านกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ได้เข้าร่วมพูดคุยการเลือกตั้งตามที่สาธารณะ เข้าร่วมสนทนากลุ่มการเลือกตั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดชี้แนะให้เห็นผลดีของการไปเลือกตั้ง และ 3. ด้านการติดต่อในฐานะของพลเมือง กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประจำเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะ และได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับพิเศษในเรื่อง ปัญหาสังคม

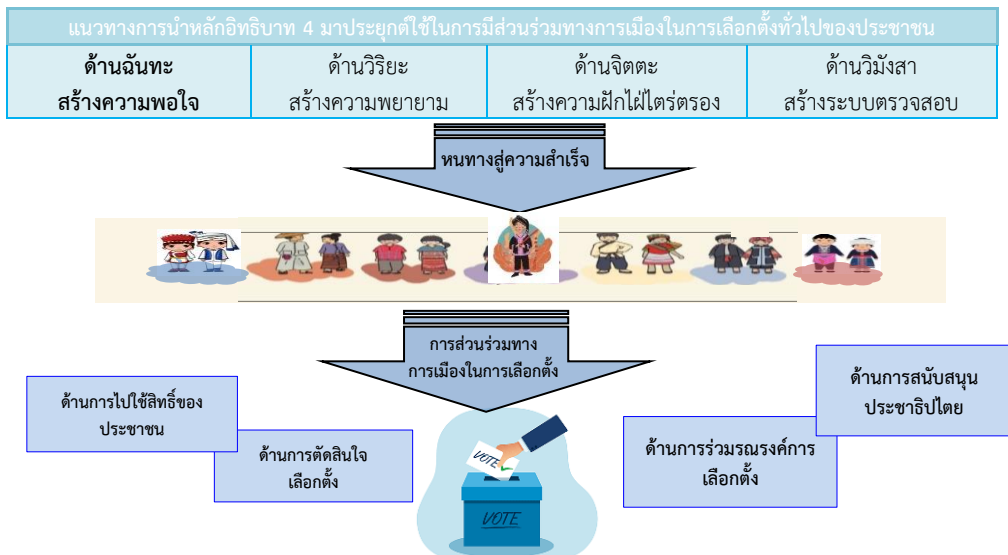
2. ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในภาพรวม และแต่ละด้านในเชิงบวกทุกด้าน กล่าวคือ หากประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปมากขึ้นตามไปด้วย และพบว่าองค์ประกอบของปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ 1. ด้านความสนใจทางการเมือง 2. ด้านอิทธิพลของสื่อ 3. ด้านประเพณีนิยม และ 4. ด้านนโยบายพรรคการเมือง ล้วนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับการศึกษา ประกอบอาชีพที่ได้พบปะกับคนพื้นราบ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จึงมีช่องทางแสวงหาข้อมูลได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เพื่อใช้เสียงในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเรือน เนียมปาน (2564) เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับบทบาทในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

มีความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สถานที่ที่พบปะพูดคุยประเด็นการเมือง ความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม ความเป็นปึกแผ่นของคนในชุมชน กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน เช่น ความสนใจทางการเมือง การรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อ การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ตลอดจนนโยบายของพรรคการเมือง ล้วนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

3. หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในภาพรวม และแต่ละด้านในเชิงบวกทุกด้าน กล่าวคือ หากประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีหลักอิทธิบาท 4 ในระดับมาก ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปมากขึ้นตามไปด้วย รวมทั้งองค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) 2. ด้านวิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) 3. ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) และ 4. ด้านวิมังสา (ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น) ล้วนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม เป็นกลุ่มคนที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด และมีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ดังนั้นจึงต้องหาวิธีการ หรือ “หนทางสู่ความสำเร็จ” โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้ตนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาวันเพ็ญ สารโท (ทุมชะ) และคณะ (2565) เรื่อง การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน อันนำไปสู่ความต้องการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้การทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ รวมทั้งสามารถช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ได้ด้วยเช่นกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงใหม่” สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ทางกรนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่สำคัญต้องเริ่มจาก “ผู้นำ” ทั้งนี้ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ จัดเป็นกลุ่มคนที่มีความเชื่อร่วมกัน มีศาสนา ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจ ในรูปแบบเดียวกัน ผู้คนมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ เชื่อมโยงกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีผู้นำเป็นผู้ที่คอยชี้แนะให้สมาชิกมีรูปแบบในการยึดถือปฏิบัติในแบบเดียวกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ จนมีพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ภายใต้บริบทของสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ “ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์” ยังคงมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ และสามารถโน้มน้าวและชี้แนะให้คนอื่น ๆ ปฏิบัติตามได้

ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมให้ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ มีความรู้และความเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น เพื่อผู้นำจะได้เป็นผู้ที่ขับเคลื่อนให้สมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญและรับรู้ถึงพลังของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรือสิทธิพิเศษภายในกรอบระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยนำหลัก “อิทธิบาท 4” ซึ่งเป็นพุทธธรรมที่

เป็น “หนทางสู่ความสำเร็จ” มาเป็นกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ดังนี้

1. ด้านฉันทะ: สร้างความพอใจ “ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์” จะต้องทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดความรู้สึกรักพอใจและเต็มใจ ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป พอใจที่จะการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และผลงานของผู้สมัคร ตลอดจนศึกษานโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ นำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกเลือกผู้แทนและพรรคการเมืองเพื่อบริหารประเทศต่อไป

2. ด้านวิริยะ: สร้างความพยายาม “ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์” จะต้องทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดความพยายามในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือ การสนทนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการพูดคุยกันในครอบครัว เป็นต้น

3. ด้านจิตตะ: สร้างความฝักใฝ่ใฝ่ตรง “ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์” จะต้องทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดความฝักใฝ่ใฝ่ตรง เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ในการพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมือง และไตร่ตรองนโยบายของพรรคการเมือง ที่จะเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สามารถแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ได้จริง

4. ด้านวิมังสา: สร้างระบบตรวจสอบและพิจารณาไตร่ตรอง “ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์” จะต้องทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ในการสร้างระบบตรวจสอบโดยการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ช่วยการพิจารณาไตร่ตรองด้วยปัญญา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครและพรรคการเมือง ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะประเด็นด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมในการการร่วมรณรงค์เลือกตั้งในภาพรวมให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

2. หน่วยที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อขับเคลื่อนให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสนใจทางการเมือง โดยใช้สื่อเป็นตัวกลางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล

ข่าวสารในการเลือกตั้งทั่วไป และนโยบายพรรคการเมือง ตลอดจนยึดรูปแบบประเพณีนิยม ซึ่งใช้ผู้นำกลุ่มเป็นกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดมาตรการหรือรูปแบบในการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือเวทีสัมมนา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความรู้และความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปได้มากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีกิจกรรม เวทีสัมมนา หรือนิทรรศการทางวิชาการ เพื่อสร้างกระแสให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสนใจทางการเมือง เพิ่มรูปแบบและช่องทางในการประชาสัมพันธ์ โดยยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับความสำคัญของประชาธิปไตย โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ให้กว้างและครอบคลุมมากขึ้น เช่น เก็บข้อมูลกับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์โดยทั่วไปทุกคน หรือทุกชนเผ่า หรือเก็บข้อมูลประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด ภาค หรือประเทศ เป็นต้น

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ในแต่ละชนเผ่า หรือแต่ละจังหวัด หรือแต่ละภูมิภาค

3. ควรทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในหัวข้ออื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย เช่น หลักอปริหานิยธรรม หรือหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรพ ธัญญธรณ์ภูวดล และพินนกาลล์ ธีร์ก้านพลกลาง. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. *วารสารราชชนก*, 17(1), 11-19.
- งานทะเบียนราษฎรอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. (2564). *สถิติประชากร*. เชียงใหม่: งานทะเบียนราษฎรอำเภอฝาง.
- จันทรานูช มหาคาญจนะ. (2559). *การเมืองเปรียบเทียบ กรอบทฤษฎีพื้นฐานเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เชาวณะ ไตรมาส. (2552). *การเลือกตั้งแบบใหม่ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: นโยบายศึกษา.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเรือน เนียมปาน. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 8(12), 292-307.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระมหาวินเพ็ญ สารโท (ทุมชะ) และคณะ. (2565). การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 2(1), 38-46.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2556). *สังคมวิทยาการเมืองการปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- สวาท ฮาดถักดี. (2565). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(1), 322-335.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.
- อภิรักษ์ ธรรมเสนา. (2564). *กลุ่มชาติพันธุ์ไม่ใช่คนอื่น*. สืบค้น 25 กันยายน 2564, จาก <https://theactive.net/read/the-indigenous-peoples-of-thailand>
- Dalton, R.J. (2006). *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies* (4th ed.). California: CQ press.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed). Tokyo: Harper International Education.